

Намуди ярма	Дар 100 г маҳсулот		
	ангиштоб	сафеда	равған
1.Кашк, сулӣ	61 – 77	6,3 – 11	0,7 – 6
2.Лӯбиё, нахӯд, наск	49 – 51	15 – 20	1,5 – 3,2

§ 8. Таомҳо аз ярма

Аз ярма бисёр таомҳо тайёр мекунанд: таомҳои якум – мастоба, шӯрбои марҷумак, мошбиринҷ, мошпиёба бо шалғам, каду ва ғайраҳо; таоми дуюм – шавламошак, палав, шавлаҳо аз ҳар хел намуди ярма.

Аз шавлаи пухтагӣ запеканкаҳо, биточки, фиринӣ ва ҳамчунин гарнирҳо, десертҳо ва ғайраҳо тайёр мекунанд. Дар вақти пухтани шавлаҳо ва нигоҳдории таоми аз ярма тайёркарда дегчаи сирдор ва ё деги чӯянии сарпӯшаш зич пӯшидашаванда, тоба, тахтача, асбоби маҳсуси омехтакунанда ва ғайраро истифода мебаранд.

Дар вақти пухтани шавла баъд аз коркарди якум ярмаҳоро ба шир, об ё пиёбаи чӯшидаистода меандозанд ва баъди ба чӯшидан сар кардан оташро паст карда, то тайёр шудани таом мепазанд. Вақти пухтани ярма ба ҳаҷмаш – калонӣ ё хурдии он вобаста аст. Ярмаро ба оби чӯш андозем, тезтар мепазад ва нарм мешавад. Агар 10 – 15 дақиқа чӯшонем ва обаш зиёд бошад, обашро рехта, ба ярма шир андохта, то тайёр шудан мепазем. Оби шавларо дурусту мувофиқ андохтан лозим аст. Агар ба шавла зиёд об андозед, мулоими обдор, обаш кам бошад, хушқам мешавад. Баъд аз тайёр шудани таом онро 2 – 5 дақиқа дам дода, баъд онро ба дастархон бо маска, шир, шакар мидиҳанд.

Ярмаҳоро барои тайёр кардани гарнир, пухтани фиринӣ, биточки, запеканка ва ғайра, ё ки таоми гӯштин

ва мохигӣ истифода мебаранд.

Бисёр намуди таоми ярмагии тайёрро бо гӯшт ё моҳӣ, мурғ ҳамроҳ карда, дар намуди консерва ё дар халтаҷаҳои махсус ба фурӯш мебароранд. Онҳоро фақат ба оби чӯшида андохта тайёр мекунанд.

Талабот ба ҳамаи таоми тайёр аз ярма як хел мебошад:

1. Шавлаҳо бояд як хел омехта шаванд, дар онҳо ҷои сахту шах ё часпида лӯнда шудагӣ набошад.

2. Рӯи запеканкаҳо, фиринӣ, биточкиҳо сурх ва тагаш насӯхтагӣ бошад.

3. Ранг, маза, бўяшон ба ҳамон таоми тайёр хос бошад.

Кори амалӣ ва лаборатории № 6

Муайян кардани нишонаҳои ярма аз рӯи намуди зоҳириашон

Таҷҳизот: найчашишаҳои гуногуншакл, ба онҳо рақамҳо гузored (1, 2, 3...), гира (пинсет), қоғази сафед.

Рафти кор:

1. Қоғази сафедро гиред, онро ба қисмҳо ҷудо кунед ва ба ҳар яки он якчанд дона (3 – 4 намуди ярмаро) гузored.

2. Ярмаҳоро аз рӯи намуди зоҳириашон муқоиса кунед, мувофиқи андоза (калон, миёна, майда), шакл (байзашакл, лӯнда, серқирра) ва рангашон муайян намоед.

Фикр кунед, ҷавоб диҳед

Шумо нишонаҳои ярмаҳоро аз рӯи намуди зоҳириашон чӣ гуна муқоиса кардед? Муаллима ва хонандагон ба кори шумо чӣ хел баҳо доданд?

Кори амалии № 7 **Пухтани таомҳо аз ярма**

Тарзи пухтани мошбиринч.

Пеш аз он ки ба пухтани таом сар кунем, шартҳои санитарии гигиени ва қоидаҳои техникаи бехатариро риоя кардан лозим аст.

Таҷҳизот: газ ё плитаи барқӣ, дег, кафгир, кафлез, тағорачаҳо барои тоза ва реза кардани сабзавот, шустани биринч, мош, тахтачаҳо барои реза кардани гӯшт ва сабзавот, кабудӣ, корд, коса, қошук, зарф барои чурғот ё чакка, мурчдон, намакдон.

Миқдори маҳсулот (барои панҷ кас): гӯшт – 500 г, равған – 75 г, беҳпиёз – 150 г, сабзӣ – 2 дона, помидор – 1 дона, мош, лӯбиё – 1,5 пиёла, биринч – 1 пиёла, кабудӣ – 1 бандча, намак, қаламфур ё мурч – мувофиқи таъб.

Рафти кор. Гӯштро 20 – 25 - граммӣ пора карда, ба равғани доғкардаи тайёр андохта, то каме сурх шуданаш бирён мекунем. Баъд ба он беҳпиёзи наргисӣ, сабзии чоркунҷа резакардагиро андохта, 5 – 7 дақиқа кофта меистем, сонӣ помидори майда резакардагиро андохта, боз 5 дақиқаи дигар бирён мекунем.

Баъд ба дег об андохта, маҳин меҷӯшонем, баробари андохтани об мошу лӯбиёи тозакардагӣ ва шустагиро ба дег меандозем ва маҳин меҷӯшонем ва баъд аз ним соат (30 дақиқа) биринҷи тозакардагӣ ва шустагиро андохта, маҳин меҷӯшонем. 10 дақиқа пеш аз пухтани мошу биринч намакашро месанчем ва агар лозим бошад, боз намак меандозем.

Ҳангоми ба косаҳо кашидан ба мошбиринч кабудӣ мепошанд, мувофиқи таъб мурч ё қаламфур ва чурғот меандозанд.

Инро дар назар доред

Мошро пеш аз ҷӯшидани оби таом меандозанд ва маҳин меҷӯшонанд.

Ҳисобот доир ба кори иҷрошуда:

1. Муайян кардани сифати таоми тайёр.
2. Таркиби биологии ярмаро муайян кунед.

Савол

1. Кадом шартҳои санитарияю гигиениро дар вақти хӯрокпазӣ риоя мекунед?
2. Миқдори маҳсулотро барои оилаи худ муайян кунед, чӣ қадар аст?

Маслиҳати муфид

Наҳӯд, мош ва лӯбиёро дар оби чӯш тар кардан мумкин нест, чунки сафедаи дар таркиби онҳо буда саҳт мешавад.

Лӯбиёро пеш аз пухтан дар оби хунук 6 – 8 соат тар карда мондан лозим аст, то ин ки дар вақти хӯрокпазӣ тез пазад.

Кори амалии № 8

Тарзи пухтани шавла

Пеш аз он ки ба пухтани таом сар кунем, шартҳои санитарияю гигиенӣ ва қоидаҳои техникаи бехатариро риоя кардан лозим аст.

Таҷҳизот: газ ё плитаи барқӣ, дег, кафлез, кафгир, тағорача барои шустан, пок, реза кардани сабзавот, лаъли барои тоза кардани биринҷ, тахтачаҳо барои реза кардани гӯшт, сабзавот, тағорача барои шустани биринҷ, табақ ё табақчаҳо барои кашидани таоми тайёр.

Миқдори масолах (барои панҷ кас): биринҷ – 3 истакон, гӯшт – 500 г, равған – 80 г, беҳпиёз – 250 г, сабзӣ – 200 г, кабудӣ – 1 бандча, намак, мурч, қаламфури булғорӣ – мувофиқи таъб.

Рафти кор. Гӯшти гов ё гӯсфандро 25 – 30-граммӣ пора

карда, дар равғани нағз доғ кардашуда то сурх шудан бирён мекунанд. Баъд пиёзи маҳин резакардаро андохта, таф медиҳанд, сабзиро наргисӣ карда андохта, камтар бирён мекунанд, об ва намак андохта, боз 10 дақиқа маҳин чӯшонда мепазанд. Сипас биринчи тоза чида ва шустагиро ҳамроҳ карда, то обашро ба худ кашидани биринч мечӯшонанд ва то пухтан ҳар замон дегро бо кафгир кофта меистанд. Агар биринч обро пурра ба худ накашида бошад, онро 5 дақиқа дам медиҳанд. Шавларо ба табақҳои калон ё табақчаҳои чинӣ кашида, ба рӯяш кабудӣ мепозанд ва бо хӯришҳо (пиёз, помидор, қаламфури булғорӣ), мувофиқи табъ мурч, намак, райҳон, пудина, шибит ё кашнизи ҳамроҳ намуда истеъмол мекунанд.

Ҳисобот доир ба кори иҷрошуда:

1. Муайян кардани сифати таом. Тарзи пухтани шавла.
2. Микдори маҳсулотро барои тайёр кардани шавла барои оилаи худ ҳисоб кунед.

Савол

1. Қадом намуди маҳсулотро аввал ба дег меандозем?
2. Сабзиро барои шавла чӣ тавр пора мекунанд?

Инро дар назар доред

Дар вақти пухтани шавла баъд аз сурх шудани рӯи гӯшт сабзии наргисӣ, пиёзи маҳин реза кардашударо таф дода, камтар сурхчатоб карда, баъд об ё гӯштобро андозед.

Кори амалии № 9

Тарзи пухтани шавламошак

Қоидаҳои техникаи бехатарӣ, шартҳои санитарияю гигиениро риоя кунед.

Таҷҳизот: он зарфу асбобҳое, ки барои пухтани шавла истифода шуданд.

Миқдори маҳсулот (барои як кас): гӯшти гов ё гӯсфанд – 100 г, биринҷ – 60 г, мош – 80 г, лӯбиё – 20 г, бехпиёз – 100 г, равған – 60 г, пиёзи кабуд – 15 г, сабзӣ – 160 г, хӯриши сабзавотӣ – 100 г.

Рафти кор. Гӯштро 25 – 30-граммӣ пора карда дар равғани доғ бирён мекунанд. Баъд ба дег пиёзи маҳин резакарда, сабзии наргисӣ, помидори майда резакарда ё тоmat, мурч, зира ва намакро андохта, ҳамаи инро боз 10 дақиқа бирён мекунанд.

Баъд ба дег об, мош ва лӯбиёи таркарда ва тоза шустагиро андохта, 40 – 45 дақиқа мепазанд. Сипас биринҷи тайёркардари андохта, то гафс шуданаш меҷӯшонанд. Дар оташи паст сарпӯши дегро маҳкам пӯшида то тайёр шуданаш 5 дақиқа дам медиҳанд. Шавламошакро дар табақҳо ё нимтабақҳо мекашанд, ба болояш гӯштпораҳо гузошта, кабудии майда реза кардашударо мепошанд.

Барои хӯриши шавламошак помидор, бодиринг, турб ё шалғамчаи майда реза кардашуда ё хӯриши аз помидор, бодиринг, бехпиёз, қаламфури булғорӣ, кабудиҳо ва ғайра тайёркардари истифода мебаранд.

Ҳисобот доир ба кори иҷрошуда:

1. Муайян кардани сифати таоми тайёр.
2. Аҳамияти шавламошак ба организми инсон.

Савол

1. Шавламошакро чӣ хел пайихам тайёр мекунанд?
2. Аҳамияти сабзавот дар организми инсон аз чӣ иборат аст?

Фикр кунед, омӯzed, иҷро кунед

Ҳамаи чизҳое, ки бо онҳо таомро оро медиҳанд, бояд хушхӯр бошанд ва бо масолеҳи асосии таом

мувофиқат кунанд.

Диққати касро таоми нағз оро додашуда ҷалб мекунад, иштиҳо меоварад, ки он ба ҳазми таом ёрӣ мерасонад.

Қаламфури булғорӣ витаминҳои А ва С дорад. Витамини С дар он назар ба лиму 5 баробар зиёдтар аст. Сиркоро бо кабудихо хушбӯӣ кунонидан мумкин аст, ин лаззати таомро беҳтар мекунад.

Кабудихоро қима не, балки реза кардан даркор, зеро ҳангоми қима кардан об ва моддаи ғизоии онҳо зиёд талаф меёбад.

***Эзоҳ:** Аз ин намудҳои таом мувофиқи табъи худ 1 ё 2 намуди таомро амалан тайёр кунед.*

§ 9. Таом аз маҳсулоти макаронӣ

Маҳсулоти макаронӣ коркарди оддӣ дорад, басарфа буда, қариб партов надорад. Аз онҳо ба зудӣ таоми болаззат ва фоидабахш тайёр карда мешавад. Ин маҳсулотро бисёр вақт дар об ҷӯшонда, баъд ба он маска, қаймоқ, шакар ё панир ва ғайра ҳамроҳ мекунанд. Аз онҳо макаронпалав, вермишелпалав ва дигар таомҳои суюқ мепазанд. Барои тайёр кардани маҳсулоти макаронӣ аз ҷавлии андозааш қалон, чангакҳои махсус ва ғайра истифода мекунанд. Маҳсулоти макарониро ба оби дарҷӯши намақдор андохта, гоҳ-гоҳ бо кафгир ё чангакҳои махсус кофта меистанд.

Кори амалии № 10

Барои тайёр кардани маҳсулоти макаронӣ 100 г макаронро ба об ё 100 г макаронро ба 2 истакон об

андохта мечӯшонанд ва ба он ним қошуқча намак меандозанд. Макарони дар об пухтаро ба чавлӣ андохта, обашро мерезонанд ё аз рӯи он оби гарм мерезанд, то ки ба якдигар начаспанд. Баъд онро ба дег ё дегчаи сирдор гирифта, маска андохта, хуб меомезанд ва тез истеъмом мекунанд. Дар вақти пухтани маҳсулоти макаронӣ 10%-и моддаҳои шифобахши он ба об мегузарад, бинобар ин онро барои пухтани таомҳои суюк ва қайла истифода мебаранд. Маҳсулоти макаронӣ дар шир суст мепазанд, бинобар ин онҳоро аввал дар об пухта, баъд оби боқимондари рехта, ба он ба миқдори муайян шир меандозанд. Маҳсулоти макарониро бо дигар роҳ низ пухтан мумкин аст. Оби онро нарехта ҳам истифода мебаранд. Дар ин маврид обро кам мегиранд, ба 1 истакон об 100 г макарон меандозанд. Макаронро ба оби намакдори чӯшидаистода андохта, гоҳ-гоҳ кофта, 20 дақиқа мепазанд. Сипас сарпӯши дегчаи сирдор ё деги макарондорро пӯшида, онро 15 – 20 дақиқа ба рӯи оташи паст мегузоранд. Баъд ба макарон равған андохта, онро меомезанд ва ба табақчаҳо кашида, рӯи онро ороиш дода, ба дастархон мегузоранд.

Маҳсулоти макаронии нимтайёр ва консервакардари дар таомҳои суюк, гарнирҳо (ба онҳо қимаи гӯшт, кабоби гӯшти ва ғайраҳо ҳамроҳ карда) истифода мебаранд.

Ҳангоми тайёр кардани маҳсулоти макаронӣ сифат ва тозагии маҳсулотро ба назар мегиранд. Маҳсулоти макаронӣ аз рӯи шакл ва намудашон фарқ мекунанд.

Макаронҳо найчамонанд, кӯчқорак, чӯбчамонанд, муқаррарӣ, чин-чин ва ғайра; вермишел борик, маҳин, риштамонанд ва ғайра; угро борик, паҳнбар, риштамонанд ва ғайра мешаванд.

Маҳсулоти макаронӣ гӯшмоҳимонанд, гӯшмонанд ва гуногуншакл низ мешаванд.

Барои шӯрбо ва таомҳои яқум маҳсулоти макаронии ситорашакл, ҳалқашакл, чоркунча, шашкирра ва ғайраро истифода мебаранд.

Маҳсулоти макарониро таҳ карда, 250, 500 ё 1000 - граммӣ дар қуттиҳои картонӣ ё халтачаҳои селюфанӣ мегузоранд.

■ Инро дар хотир доред

- 1.Вақти пухтани маҳсулоти макаронӣ:
-борик ва маҳин – 5 – 10 дақиқа;
-макарони ғафс – 20 – 30 дақиқа;
-баъзе навъҳои вермишел – 2 – 3 дақиқа, баъди ба ҷӯшиш сар кардан.
- 2.Калимаҳо: **макарон, вермишел, макарони гӯшмоҳимонанд, чин-чин.**

Чӣ, кай, дар кучо? Аз таърихи макарон

Макаронро дар Италияи Чанубӣ ихтироъ кардаанд. Он яке аз намудҳои маҳсулоти хӯрокворӣ буда, аввал бо роҳи косибӣ дар хона тайёр карда мешуд. Аз асри XVIII сар карда дар Италия истеҳсоли фабрикаи он ба роҳ монда шуд. Сипас онро ба давлатҳои ҳамсоя ба фурӯш бароварданд, то ки дар ҳама ҷо паҳн шавад. Дар Россия фабрикаи аввалини макаронбарорӣ соли 1797 дар шаҳри Одесса сохта шуда буд.

❓ Савол ва супориш

- 1.Макаронро дар кучо тайёр мекунанд?
- 2.Кадом корхонаеро медонед, ки маҳсулоти макаронӣ истеҳсол мекунад?
- 3.Намудҳои маҳсулоти макарониро номбар кунед.

Сифати маҳсулоти макарониро чӣ хел муайян мекунанд?

1.Агар макарон ранги якхела, сафед ё зардҷатоб, шакли муайян, бӯи хос дошта бошад, таъмаш талх набошад, босифат аст.

2. Агар макарон шаклан нодуруст, шикастагӣ ё майда шудагӣ, таъмаш турш ва бўяш ҳархела бошад, бесифат аст.

Кори амалии № 11

Тарзи пухтани макаронпалав

Дар вақти пухтани таом ҳамеша шартҳои санитарии гигиенӣ ва техникаи бехатариро риоя кунед.

Таҷҳизот: газ ё плитаи барқӣ, тағорачаҳо барои поку реза кардан ва шустани сабзавот, лаганд барои тоза кардани макарон, тахтачаҳо барои реза кардани гӯшт, сабзавот, табак ё табақчаҳо барои кашидани таоми тайёр, намакдон, мурчдон, дег, кафлез, кафгир.

Миқдори маҳсулот: гӯшт – 500 г, бехпиёз – 250 г, равған – 70 г, 2 – 3 дона помидор ё 1 қошук тоmat, макарон – 300 г, як бандча кабудӣ ва мувофиқи табъ мурч, намак.

Макаронпалавро бо ду роҳ тайёр мекунанд.

Роҳи якум. Гӯшти гов ё гӯсфандро майда (дарозии онҳо 4 – 5 см бошад) реза карда дар равғани доғ то камтар сурх шудани рӯи гӯшт зирбонед. Баъд пиёзи маҳин резакардари андохта, то зардча шуданаш ба болояш помидор андохта, боз 3 – 4 дақиқа то сурхи зарурӣ шуданаш бирён кунед. Сипас сабзии наргисии маҳинро (ҳамчун барои палав) ба дег андохта, камтар бирён кунед. Қаламфури булғориро ду тақсим намуда, маҳин реза карда, ба дег андозед ва онро 2 – 3 бор бо кафгир кофта, об ва мувофиқи табъ зира, намак андозед. Сипас онро 20 дақиқа дар оташи миёна ҷӯшонед. Баъд макаронро аз назар гузаронида, мувофиқи табъ ба дарозии муайян шикаста ба дег андозед. Макарон пас аз 25 дақиқа ҷӯшидан обро ба худаш мегирад. Ба он каме об андохта, бо кафгир кофта, сарпӯши дегро пӯшед ва 5 – 10 дақиқа дам диҳед. Макаронпалави тайёрро ба табак

кашида, ба рӯяш кабуди ва пиёзи кабуди резакарда пошед. Барои хӯриш салатҳои сабзавотӣ (бо турб, пиёз, сабзии хоми наргисӣ, сиркои дастӣ) ё турб ва шалғамчаро майда реза карда медиҳанд.

Роҳи дуюм. Гӯшти гов ё гӯсфандро майда реза карда бо пиёзи реза дар равған нағз зирбонед. Баъд ба болояш помидор ё тоmat андохта боз 3 – 4 дақиқа бирён кунед. Пас аз ин намак, мурч андозед. Макаронро дар зарфи алоҳида дар оби намакдор 5 – 6 дақиқа чӯшонед ва ба чавлӣ гирифта, обашро резонед. 10 – 15 дақиқа пеш аз пухтани гӯшт макаронро ба дег андохта, оташро паст кунед ва сарпӯши дегро пӯшида, каме дам диҳед. Макарони аз чавлӣ гузаронидаро ба табақ андохта, ба болояш зирбак рехта, кабуди ё пиёзи кабуди резакардаро пошида, баъд ба дастархон бо хӯришҳо додан ҳам мумкин аст.

Фикр кунед, ҷавоб диҳед, муайян кунед

Ҳамаи ин қоидаҳоро ба назар гирифта, ба сифати маҳсулоти макаронии дар хонаатон буда баҳо диҳед ва дурустии баҳоятонро аз модаратон пурсед.

Инро дар хотир доред

- 1.Талабот ба сифати таоми тайёр.
2. Макарон барои таомҳои яқум ва дуюм бояд мулоим бошад, аммо аз пухтан нагузарад ва часпак набошад.
- 3.Бӯи таомҳои аз макарон тайёркарда бояд бо маҳсулоти истифодашуда мувофиқ бошад.

Савол ва супориш

- 1.Аз чӣ сабаб маҳсулоти макарониро баъди дар об пухтан ба чавлӣ андохта, аз болояш оби гарм мерезанд?
- 2.Гӯед, ки таомҳои суюқро аз макарон чӣ тавр тайёр мекунанд?

Ҳисобот доир ба кори иҷрошуда:

1. Муайян кардани сифати таоми тайёр.
2. Таърифи биологии макаронро муайян кунед. Як миқдор макаронро ба истакони оби хунук андохта, бо қошукча омехта карда, ба он йод андозед, ранги обаш кабуд мешавад ва ин дар макарон мавҷуд будани крахмалро нишон медиҳад.
3. Қадом шартҳои санитариро гигиениро дар вақти таомпазӣ риоя мекунед?
4. Миқдори маҳсулотро барои оилаи худ муайян кунед.

§ 10. Тайёр кардани мураббо, чем

Мураббо, чем, повидло, компот аз ҳамаи намудҳои меваҳо ва ғуҷуммеваҳо (қулфинай, тамашк, марминҷон ва ғайра) ва аз як қисм сабзавот тайёр карда мешаванд. Онҳо бояд тару тоза ва нимпухта бошанд.

Қариб барои ҳамаи меваҷот ва ғуҷуммеваҳо ба 1 кг мева тақрибан 1 кг шакар мувофиқ аст.

Агар шакарро дар об ҷӯшонем, шарбат ҳосил мешавад ва масолеҳ, меваҷот ва ғуҷуммеваҳо дар он шакли худро нигоҳ дошта, хушнамуд мешаванд. Он мураббое, ки миқдори масолеҳаш ба шакар мувофиқ бошад, нағз нигоҳ дошта мешавад.

Мурабборо бо асал ҳам пухтан мумкин аст. Миқдори он ба миқдори шакар баробар бояд бошад.

Дар бисёр мавридҳо пухтани мураббо аз тайёр кардани шарбат сар мешавад. Асосан мурабборо дар зарфи мисӣ ё алюминӣ мепазанд. Онро дар зарфи сирдор напазед, чунки дар оташи баланд сири он қафида, бо мураббо омехта мешавад.

Тибки дастури додашуда шакарро ба об андохта, то пурра ҳал шудани шакар ҷӯшонед. Баъд онро аз оташ гиред, маҳсулоти тайёркардаатонро ба он андохта, ба

оташ гузored ва баъди ба чӯш омадан кӯшиш кунед, ки ҳамаи маҳсулот ба шарбат ғӯтад. Сипас онро дар оташи паст то тайёр шуданаш пазед.

Мураббо дар вақти пухтан кафк мекунад. Онро ҳар замон гирифтани лозим аст. Дар шароити хона тайёр шудани мурабборо аз рӯи чунин аломатҳо муайян мекунанд:

1. Дар охири пухтан кафк ба ҳар тарафи зарф паҳн нашуда, дар мобайн ҷамъ мешавад, меваҳо ва ғунҷуммеваҳо дар рӯи шарбат шино накарда, дар қабати шарбат як хел паҳн мешаванд ва ранги ба худ хосро мегиранд.

2. Агар чакраи шарбатро ба табакча гузorem, паҳн нашавад, мураббо тайёр аст ё ҳангоми байни ангуштон гирифтани катраи шарбати гарм он часпак шуда, ғоз диҳад, ин ҳам нишонаи тайёр шудани мураббо аст. Мураббони тайёрро дар зарфи шишагӣ мерезанд. Даҳонашро бо селofани полиетиленӣ пӯшида, бо канаби тар маҳкам мекунанд. Ресмонро тар кардан лозим аст, то ки он налагжад, баъди хушк шудан ресмон таранг шуда, ба зарф ҳаво наредарояд, ё ин ки сарпӯши банкаҳо бо калид (асбоби махсус) маҳкам мекунанд.

Савол

1. Аз кадом маҳсулот мураббо мекунанд?
2. Шарбатро чӣ тавр тайёр мекунанд?
3. Нишонаи тайёр шудани мураббо чист?

Инро дар хотир доред

Ватани шакар Ҳиндустон мебошад. Дар Европа шакар баъд аз сафари Искандари Мақдунӣ ба Ҳиндустон пайдо шуд. Дар таркиби шакар 99% сахарозаи зуд ҳалшаванда ҳаст.

Кори амалии № 12

Тайёр кардани мураббои бихӣ

Таҷҳизот ва асбобҳо: дегчаи сирдор ё дег, тағорача, қошук, чавлӣ, тарозу, истакон, корд, асбоби махсус барои гирифтани тухм ва мағз.

Миқдори маҳсулот: 1000 г бихӣ, 1000 г шакар, 2 истакон об.

Нақшаи иҷрои кор

Коркарди аввали мевачот: бихиро пӯст канда пора мекунанд, тухм ва мағзашро гирифта мепартоянд.
Коркарди гарм: бихиҳои пораро ба зарф андохта, ба болояш оби ҷӯш мерезанд ва то мулоимшавӣ 15 – 20 дақиқа мечӯшонанд.
Баъд аз он ба рӯи бихиҳои поракарда шарбат рехта, 3 – 4 соат нигоҳ медоранд.
Онро ба оташ гузошта, то шаффоф шудани ранги бихӣ мепазанд.
Мураббои тайёршударо дар гармиаш ба банкаҳо андохта, бо сарпӯши металлӣ пӯшида, бо калид маҳкам мекунанд ва дар ҷои салқин мегузоранд.
Баҳо додан ба сифати мураббои тайёр.

Кори амалии № 13

Пухтани мураббои себ

Пеш аз пухтани мураббо қоидаҳои санитарии гигиенӣ ва техникаи бехатарии корро риоя кардан лозим аст.

Таҷҳизот ва асбобҳо: дегча, тағорача, қошук, чавлӣ, истакон, корд, тарозу.

Микдори маҳсулот: себ – 1000 г, об – 1,5 истакон, чавҳари лиму ё оби лиму – 3 г, шакар – 1000 г.

Рафти кор. Себро шуста, пӯсту тухмашро мегиранд ва хурд-хурд пора мекунанд. Барои он ки себи пора сиёҳ нашавад, ба оби чӯш (ё камтар намакдор) андохта 6 дақиқа нигоҳ медоранд, то ки мулоим шавад. Баъд барои хунук кардан зарфро ба оби сард меандозанд. Барои тайёр кардани шарбат оби чӯшро истифода бурдан беҳтар аст. Ба шарбат пораҳои себро андохта 3 – 4 соат мемонанд. Сипас дар оташи паст 5 – 7 дақиқа мечӯшонанд ва 6 – 8 соат нигоҳ дошта, аз нав чанд дақиқа мечӯшонанд. Барои он ки мураббо шакарак набандад, дар охир (барои себи ширин) чавҳари лиму ҳамроҳ мекунанд. Ванилин низ андохтан мумкин аст. Мураббои тайёри гармро ба банкаҳои тоза андохта, бо сарпӯши металлӣ тавассути калид маҳкам карда, дар ҷои салқин нигоҳ медоранд.

Кори амалии № 14

Тайёр кардани повидлои себ

Таҷҳизот ва асбобҳо: дегчаи сирдор, тағорачаи алюминӣ, элак ё чавлӣ, белча ё қошуқи чӯбин.

Микдори маҳсулот: себ – 1000 г, шакар – 1000 г, об – 200 г.

Рафти кор:

1. Коркарди якуми мева: себро шуста, пӯсту тухмашро мегиранд, онро пора мекунанд.

2. Коркарди гарми мева: себхоро ба дегчаи сирдор андохта, баъд ба он об ҳамроҳ карда, то ба чӯш омадан дар оташи паст 10 – 20 дақиқа мепазанд ва онро омехта карда меистанд.

3. Тайёр кардани пюре. Массай ҳосилшударо дар элак бо қошуқи чӯбин месоянд.

4. Пюреро ба тағора андохта, то чӯшиш гарм карда, тез меомезанд ва мечӯшонанд. Баъди 8 – 10 дақиқа шакар

хамроҳ карда, пухтанро давом медиҳанд, дар оташи паст доим омехта карда, тахминан 30 дақиқа мепазанд.

5.Повидлои пухташударо ба банкаҳо андохта, даҳонашро маҳкам мекунанд.

Кори амалии № 15

Пухтани муррабо аз қулфинай

Таҷҳизот ва асбобҳо: ҳамон асбобҳое, ки барои пухтани мураббои себ истифода мекунанд.

Миқдори маҳсулот: 1000 г қулфинай, 1000 г шакар, 1/2 истакон об.

Рафти кор. Барои мураббо қулфинайи хурду андаке саҳттарро интихоб мекунанд. Онҳоро дар оби хунук шуста, думчаҳояшро канда мепартоянд.

Мураббои қулфинайро бо ду тарз мепазанд.

Тарзи аввал: меваи тозакардаро ба зарфи сирдор ё шишагӣ андохта, қабат ба қабат шакар мепошанд ва дар ҷои салқин 5 – 8 соат нигоҳ медоранд. Баъди об ҷудо карданаш оҳиста ба зарфи дигари калонтаре ҳолӣ карда, рӯи оташи паст мегузоранду то ҳалшавии шакар дар об меомезанд. Баъд оташро баландтар карда, ба ҷӯш меоранд ва аз оташ мегиранд, 10 –15 дақиқа хунук карда, боз аз нав меҷӯшонанд. Ин корро 3 – 4 маротиба такрор мекунанд. Баъд онро ба бонкаи тоза рехта, бо сарпӯш маҳкам карда, дар ҷои салқин нигоҳ медоранд.

Тарзи дуюм: меваи тайёрро ба шарбати гарм меандозанд ва 5 – 8 дақиқа меҷӯшонанд. Кафки рӯяшро гирифта, бо ҷавлӣ оҳиста-оҳиста меваро аз шарбат ҷудо мекунанд. Сипас шарбатро 5 дақиқа меҷӯшонанд. Баъд меваҳоро ба қиём андохта, то меъёри охири мепазанд. Мурабборо ба бинкаҳо рехта, бо сарпӯши металлӣ маҳкам мекунанд ва дар ҷои салқин мегузоранд.

Тайёр кардани компот

Компот ин оби мева аст. Компотро аз меваҳо ва гучуммеваҳои тару тоза, хушк, консервонида ё яхкарда тайёр кардан мумкин аст.

Кори амалии № 16

Пухтани компот аз зардолу

Таҷҳизот: зарфи сирдор, тағора, корд.

Миқдори маҳсулот: зардолу – 500 г, шакар – 3/4 истакон, об – 2 истакон.

Зардолуро шуста дукафон (калон бошад чанд пора) мекунад ва донакашро мепартоянд. Дар зарфи сирдор шакар ва 2 истакон оби гарм рехта, зардолуро меандозанд ва то пухтан меҷӯшонанд. Компоти тайёрро хунук карда, ба истаконҳо ё пиёлаҳо мерезанд.

Кори амалии № 17

Пухтани компоти себу олучаи тару тоза

Таҷҳизот ва асбобҳо: зарфи сирдор, тағора, корд ё асбоби махсус, ки тухмашро тоза мекунад.

Миқдори маҳсулот бо г: себ – 300, олуча – 200, шакар – 3/4 истакон, об – 2 истакон.

Рафти кор. Олучаро бо оби хунук шуста, донакашро мегиранд, себро тоза карда, пӯст ва тухмашро мегиранд.

Дар зарфи сирдор шакар ва 2 истакон оби гармро омехта, себи тайёркардаро меандозанд ва 10 дақиқа дар оташи паст мепазанд. Ба компоти дарҷӯш олучаи донакаш гирифта ро андохта, боз то пухтани компот меҷӯшонанд. Компоти тайёрро хунук карда, ба истаконҳо ё пиёлаҳо мерезанд.

Ҳисоботи кори иҷрошуда:

1. Муайян кардани сифати компот.
2. Ҳисоботи миқдори маҳсулот барои тайёр кардани компот барои бригадаи худ.

Савол

1. Компотро чӣ хел тайёр мекунад?
2. Ба коркарди яқум чӣҳо дохил мешаванд?
3. Барои нигоҳ доштани витаминҳо кадом қоидаҳоро риоя мекунад?

Маслиҳати муфид

Агар ба компоти себ дорчин ҳамроҳ кунед, болазаттар мешавад.

Мева ва гучуммевахоро барои тайёр кардани компот дар оташ, дар шарбати шакардор пазед. Он гоҳ он бехтару болазаттар ва хушбӯӣ мешавад.

Аз намудҳои кори амалӣ 1 ё 2 хел мураббо ё компот пазед.

Агар чашматон аз китобхонӣ монда шавад, 5 – 10 дақиқа дам гиред ва аз турбтароши пластмассӣ 5 – 6 сабзиро гузаронида, обашро дар доқа чафед. Оби ҳосилшударо кам-кам нӯшед ё барои болазат ва фоидабахш шудан ба нисфаш об, ба нисфи дигараш шир омехта карда нӯшед. Организматонро бо каротин таъмин мекунад.

Инро дар хотир доред

Худои шифокор Аскелипий (лотинӣ – Эскулап) ду духтар дошт. Яқумӣ – Понасею Худои шифокор, дуюмаш Гигею Худои саломатӣ, ки аз номи ӯ "Гигиена" ба вучуд омада, маънояш "илм доир ба саломатӣ" мебошад.

Турбро борик 6 – 8 пора буред. Ба ҳар як пора нағз шакар пошед ва ним рӯз нигоҳ доред. Қиёми ҳосилшударо ҳар соат 1-қошуқӣ нӯшед.

Сабзӣ хунро зиёд мекунад.

§ 11. Интерйери хонаи истиқоматӣ

Ороиши дохили хона ба завқи эстетикӣ истиқоматкунанда вобаста аст. Хонаи истиқоматӣ якбора чанд хизматро иҷро мекунад: ҷои корӣ, фароғат, хондан ва қабули меҳмонон. Умуман хона аз рӯи таъинот ба шахсӣ ва умумӣ ҷудо мешавад (ҳучраи хоб, бачагон, гигиенаи шахсӣ, машғулияти фардӣ, фароғатгоҳ, таомхӯрӣ, ошхона, даромадгоҳ). Хонаҳои давлатӣ 1, 2, 3, 4 ва бисёрхучра мешаванд. Дар хонаҳои бисёрхучра ҳар як хучра таъиноти худро дорад. Хучраи аз ҳама калон (зал, хучраи умумӣ)-ро барои меҳмонқабулкунӣ ҷудо мекунад. Барои хониш, дарздӯзӣ, кор бо асбобҳои мусиқӣ, фароғат, хӯрокхӯрӣ, кор ва ғайра низ хучраҳои алоҳида ҷудо карда мешаванд. Онҳо бо диван-кат, каткурсӣ, ҷевони китобмонӣ, мебели омехта (ё стенка), мебели мулоим, мизи маҷаллаҳо, гӯшаи фароғат, мизи хӯрокхӯрӣ, курсиҳо, таъя барои телевизор ва ғайраҳо ҷиҳозонида мешаванд. Агар ранги ҳамаи ашёи хона – рӯйпӯшҳо, зарфҳо, асбобҳои равшанидиҳандаи сунъӣ ва табиӣ, мебелҳо ва ғайра ба ҳам мувофиқ бошанд, хона равшан ва зебо мешавад.

Расми 18 *Интерйери хучраи умумӣ*

БОБИ II. НАВЪҲОИ НАХ ВА МАТОЪ

§ 12. Навъҳои нах

I. Матоъ.

Матоъро асосан аз нахҳои табиӣ ва сунъӣ ҳосил мекунамд.

Ба гурӯҳи нахҳои табиӣ дохил мешаванд:

1. Нахҳои аз растанӣ ҳосилшуда – пахта, зағир, канаб.
2. Нахҳои аз мӯина ва пашми ҳайвон ҳосилшуда – пилла, пашми шутур, гӯсфанд, буз, харгӯш ва ғайра.
3. Нахҳои аз минерал ҳосилшаванда – асбест.

II. Нахҳои химиявӣ:

1. Сунъӣ.
2. Синтезӣ.

Ҷадвали таснифоти нахҳо

§ 13. Кор бо матоъҳои абрешимӣ ва пашмӣ

Матоъҳои абрешимӣ ва пашмӣ аз нахҳои табиӣ аз хайвон ҳосилшаванда гирифта мешаванд.

Матои абрешимиро аз пилла ва матои пашмиро аз пашми чорво, асосан аз пашми бузу гӯсфанд ҳосил мекунанд. Гӯсфандро 8 ҳазор сол пеш аз ин ҳонагӣ карда буданд.

Пашми гӯсфандро бо қайчиҳои махсуси пашмтароши тарошида, якбора ба навъҳо чудо мекунанд. Пашми тахтапушт – навъи 1-ум, биқин – навъи 2-юм ва боқимонда – навъи 3-юм ва ғайра.

Баъд аз ин пашмро дар ваннаҳои махсус бо собун ва сода дар оби гарм шуста, хушк мекунанд, тит ва ғоз медиҳанд. Дар вақти шустан пашм як қисми вазни худро гум мекунад.

Нахҳои аз пашм гирифтаре ба фабрикаи ресандагӣ месупоранд, аз онҳо калоба тайёр мекунанд. Калобаҳоро ба сеҳҳои бофандагӣ месупоранд ва аз онҳо матоъ мебофанд. Баъд дар сеҳи шустагарӣ онро сафед мекунанд ва рангубор медиҳанд.

Ҳосият ва сифати матоъ ба ғафсӣ, мустаҳкамӣ, чандирии нахҳо вобаста аст. Аз нахҳои дарозу борик матоъҳои маҳин, ғафс, мустаҳкам ва мулоим тайёр мекунанд, ки онҳо аз худ обу ҳаворо мегузаронанд, гармиро нигоҳ медоранд, дар вақти шустан кам кашиш мехӯранд, рангашон дер мепарад, дарзмол карданашон осон аст.

Ҳамаи инро ҳосиятҳои физикию механикии матои пашмӣ меноманд. Он ба коркарди гарм нағз мувофиқ аст. Ин ҳосиятҳоро доништа, бо роҳи коркарди гарм либосҳоро ба шаклу намудҳои дилхоҳ овардан осон аст. Онҳо чангро зуд ба худ мегиранд. Бинобар ин онҳоро тез-тез тоза карда истодан лозим аст.

§ 14. Нахи абрешим

Ватани абрешим Хитой мебошад. Дар Осиёи Миёна абрешимчигӣ аз асри II идома дорад. Мувофиқи баъзе гуфтаҳо гӯё тухми кирмакро аз Хитой овардаанд. Як шоҳдухтари Хитойро ба яке аз бойҳои Осиёи Миёна додаанд ва ӯ барои домодшаванда як халтача тухми кирмакро дар мӯи сараш пинҳон карда овардааст. Он вақтҳо мӯйро дар сар баланд лӯнда мекарданд ва он барои тухми кирмакро пинҳон кардан қулай буд. Хитойӣҳо сирри кирмакпарвариро махфӣ нигоҳ медоштанд ва агар касе ин сирро фош мекард, ба қатл мерасонданд.

Тибқи маълумоти дигар тухми кирмакро гӯё як савдогари калон дар холигии асояш ҷо карда, аз сарҳади Хитой гузаронида будааст.

Ба ҳар ҳол аз ҳамон вақт сар карда дар Фарғона, Маргелон, Андиҷон, Хучанд, баъд Бухорою Самарқанд кирмакпарварӣ расм шуд.

Сабзиши биологии кирмак 5 зинаро дар бар мегирад. Кирмакро дар биноҳои ҳарораташон 23 – 28⁰С нигоҳ медоранд.

Кирмаки пилла дар 22 – 35 рӯзи ҳаёташ қариб 40 кг барги тару тоза мехӯрад. Онҳо рӯзҳои аввал 12 маротиба барг мехӯранд, чунки барг зуд хушк мешавад. Дар охири рӯзи 3-юм вазни онҳо зиёдтар ва сафедчатоб мешаванд. Онҳо дар ин вақт се бор пӯсташонро иваз мекунанд. Кирмакҳо ҳашт ҷуфт чашм доранд, аммо ҷӣ хеле ки мегӯянд, аз биниашон дурро намебинанд ва қар мебошанд. Вале узви ҳиссиёташон пурқувват буда, баргро аз дур ҳис мекунанд, барои ба он наздик шудан аз монеаҳо мегузаранд. Агар дар сари роҳашон монеаҳо (қалам, коғаз, қайчӣ) ва баъди он барги тоза гузорем, аз монеаҳо гузашта, ба тарафи барг ҳаракат мекунанд. Баргро ҳар қадар дур кунем ҳам, ба тарафи барг мераванд.

Кирмак пеш аз он ки пилла танад, рӯдаашро тоза мекунад ва дар муддати 60 соат бо сараш ба шакли рақами

ҳашт давр зада (дар шароити хуб 400.000 маротиба давр мезанад), дар гирди худ пилларо метанад. Пилла аз 20 – 40 қабат иборат буда, дар таркибаш 75 – 80% фибрина ва 20 – 25% сиритсина (моддае, ки нахҳоро мечаспонад) дорад. Аз 1-то пилла аз 600 то 1000 м ва аз он ҳам зиёдтар нахи абрешим гирифта мешавад.

Инро дар хотир дор

Аз 160 дона пилла 1 м² матои абрешим мебофанд. Ихтироъкори рус Глеб Евгениевич Котелников аввалин шуда дар ҷаҳон парашютро аз абрешим сохт, чунки он борик, вале мустаҳкам аст. Ҳоло парашют ва қаноти делтапланҳоро аз абрешим месозанд.

Савол

1. Ватани пилла кучост?
2. Тухми кирмак аз кучо ва чӣ хел паҳн шудааст?
3. Пилла чанд қабат дорад?

Дар давраи қадим аз пилла дастӣ ресмон мересиданд. Дар асрҳои XVII – XVIII дастгоҳи дастии ресмонресӣ пайдо шуд. Ҳоло бошад, фабрикаҳо ба тарзи автоматикӣ аз пилла ресмон мересанд, матоъ мебофанд, оҳар ва рангубор медиҳанд. Матоъҳои абрешимӣ нафиси чилодор, зебо, мулоим, чандирӣ, гичимнашаванда буда, хосияти гигиениии хуб доранд, об ва ҳаворо нағз мегузаронанд.

Нахи абрешим тез титшаванда аст. Бинобар ин онро баъд аз қолиб монда буридан, тез дӯхтан лозим аст. Агар матои абрешимиро сӯзонем, бӯи шохи ҳайвони сӯхтагӣ меояд. Дарзмол карданаш осон аст. Баъд аз шустан онро дар соя хушконида лозим аст, то ки рангаш зуд напарад.

Ҳосияти матоъҳо

№	Ҳосиятҳо	Абрешим	Пашмӣ
1.	Мустаҳкамӣ	балад	нисбатан кам аз пахтагин
2.	Обгузарони	нағз	гузаронавда
3.	Чанггирӣ	хурд	камтар зиёд
4.	Гарминигоҳдорӣ	камтар аз пахтагин	зиёд
5.	Кашишхӯрӣ	зиёд	зиёд
6.	Титшавӣ	зиёдтар	миёна
7.	Ғичимшавӣ	беҳад кам	камтар

Нишонаҳои намудҳои матоъ

№	Ҳосиятҳо	Абрешим	Пашмӣ
1.	Чило	чилонок	камчило
2.	Маҳинӣ	маҳин	дурушт
3.	Мулоимӣ	мулоим	дуруштиаш миёна
4.	Тобхӯрии риштаҳо	рост	каҷ
5.	Намуди қандашавии риштаҳо	нӯги нахҳо хамвор	нӯги нахҳо титшуда

Матоъҳои аз абрешими табиӣ бофташуда бадост, чилодор, дар вақти даст гирифтани мулоим, маҳин, кам кашишхӯранда мебошанд ва ғайра.

Матоъҳои пашмӣ, абреширо бо намуди якранг, гулдор истехсол мекунанд. Аз онҳо курта, пойчома, костюм, палто, умуман сару либос ва ғайраҳо медӯзанд. Аз матоъҳои абрешимӣ лавозимот, рӯйпӯши мебелҳо, парда ва бозичаҳо низ тайёр мекунанд. Дар саноати матоъҳои абрешимӣ ва пашмиро дар омехтагӣ бо дигар нахҳо ҳам ҳосил мекунанд, ки ҳосияташон дигар ҳел буда, камтар ғичим мешаванд, либосҳои аз онҳо тайёркарда ҳангоми шустани тез тоза мешаванд.

Кори лаборатории № 1

Муайян кардани хусусияти матоъ

Таҷҳизот: намунаи матоъҳо, асбобу анҷомҳо.

Рафти кор. Хосиятҳои матоъро бо таҷриба тавассути узвҳои ломиса, босира, сомеа муайян кунед.

Намунаи ду матоъи интихобшударо гиред: пашмӣ ва абрешимӣ.

1. Бо даст палмосед ва ҳис кунед, ки кадоми онҳо мулоимтар аст?

2. Бо чашм кадом фарқҳояшро дарк кардед?

3. Овози барқад ва кундаланги матоъро муайян кунед (бо ду даст саҳт кашида, якбора овозро муайян кардан мумкин).

4. Дар даст 30 дақиқа дошта, ғичимшавиашро санҷед ва сар диҳед, ки аз ин ду матоъ кадомаш зиёдтар ғичим шудааст.

5. Риштаҳои кундаланг ва барқадро чун карда, риштаи ғафсро канед ва мустаҳкамии онҳоро муайян кунед, ба нӯги риштаҳои кандашуда аҳамият диҳед, ки кадоме аз онҳо нӯги борики ҳамвор ва кадомаш нӯги титшуда дорад.

6. Муайян кунед, ки муқоисаи шумо бо далелҳои ҷадвал мувофиқанд ё не?

Худназораткунӣ. Санҷиш:

1. Матой абрешимӣ ва пашмиро гирифтед.

2. Матой абрешимӣ мулоимтар аст ё пашмӣ?

3. Дар вақти муқоисаи нӯги риштаҳо ба кадом хулоса омадед?

Ҷадвали 9

Нишонан муайянкунии матоъ

Матоъҳо	Намунаҳои муайянкунӣ		
	аз намуди зоҳираш	бо даст палмосидан	аз кандашавии риштаҳо
Абрешимӣ			
Пашмӣ			

Супориш

Чадвали нишонаи муайянкуниро ба қоидаҳо риоя карда пур кунед.

Матоҳоро аз ришта ҳосил мекунанд. Дар фабрикаи бофандагӣ риштаҳоро дар дастгоҳҳо байни ҳам мебо-фанд. Дар натиҷаи бофиши риштаҳо матоъ ҳосил мешавад. Матоъ аз тор ва пуд иборат аст.

Пуд барқади матоъ мегузарад. Он мустаҳкамтар буда, камтар кашиш мехӯрад. Милки матоъ дар ҳар ду канори матоъ ҳаст ва дар васеъгӣ риштаи тор мегузарад, ки ин ришта кашиш мехӯрад.

Фикр кун, ҷавоб деҳ, иҷро кун

1. Барои аз кадом нахҳо будани матоъро фаҳмидан хосиятҳои онро бояд донед.
2. Барои гузаронидани таҷрибаи муайян кардани обгузаронӣ ва сӯхтани матоъ чиҳо лозиманд?

Расми 19

Муайян кардани хосияти матоъ: а – сӯхтани матоъ;
б – муайян намудани обгузаронии матоъ.

Инро дар хотир доред

Аз таърихи пайдоиши нахҳо:

Пахта – ватанаш Ҳиндустон.

Зағир – ватанаш Миср.

Пилла – ватанаш Хитой.

Маслиҳати муфид

Барои он ки маҳсулот ранги синкаро як хел гирад, онро алоҳида ба маҳлули синка андозед ва баъди дар маҳлули синка як хел истодан, гирифта овезед.

§ 15. Аппликатсияи (гулпартоии) матоъ

1.Ороиши матоъ бо роҳи аппликатсия кори душвор нест. Барои аппликатсия материалҳои гуногун, лахтакчаҳои матои пахтагин, абрешимӣ, пашмӣ, синтезӣ, замш, чармӣ ва ғайраҳоро истифода мебаранд:

а)Аппликатсияи матоъ ба аппликатсияи қоғаз монанд аст, аммо вобаста ба техникаи буриш ва пайвастанӣ он ба асос фарқ мекунад.

б)Дар вақти матоъро ба қоғаз часпондан ширешро истифода мебаранд.

в)Дар вақти матоъро бо матоъ аппликатсия кардан кӯкҳои гуногун истифода бурда мешаванд.

Аввал ҷои қисмҳоро ба назар гирифта, қолабро дуруст буридан лозим аст, вагарна дар қисмҳои аппликатсия роғ мемонад ва қисмҳо ба ҳам мувофиқ намеоянд. Бинобар ин тарзи гузориши қисмҳо ба асос роли калон мебозад. Ҳамаи қолаби қисмҳоро бо сӯзанчаҳо ба матоъ, ба риштаи пуд маҳкам мекунад.

2.Нақше, ки аппликатсия мешавад, бояд 2 нусха бошад. Нусхаи якумро бо қисмҳои алоҳида бурида ва нусхаи дуюмро ба сифати санҷиш истифода мебаранд. Қисмҳоро аз матоъ мисли қисмҳои қоғазӣ мебуранд. Қисмҳои тайёрро

Расми 20

Аппликатсияи матоъ ба рӯи коғаз

ба тарҳи пурраи асос ба шакли сурати одам, мевачот ё ҳайвонҳои гуногун бо ширеш мечаспонанд. Агар аппликатсия ба рӯи матоъ бошад, онро ба болои матоъ маҳкам карда, гирдашро ба тарзи гуногун медӯзанд. Онро, ба ҳар шакле бошад, аз рӯи қоидаи ягона бо сӯзанчаҳо маҳкам карда, аввал кӯк мезананд ва баъд аппликатсияи матоъро мувофиқи табъ ба тарзи гуногун медӯзанд.

Агар аппликатсия аз ҷити борик, сатин, штапел, шохӣ ва ғайраҳо бошад, барои дӯхтан аввал матоъро оҳар дода, нағз дарзмол кардан лозим аст. Ҳар як қисми аппликатсияшавандаро бо коғази нусхабардорӣ нусхабардорӣ карда, қисмҳои онро бо матоъҳо ё лахтаҳои тайёркарда мувофиқ мекунанд.

Қисмҳои буридаро ба андозаи муайян оварда, нусхаи дӯхташавандаро ба тағи асоси матои аппликатсия мувофиқ карда, аввал бо мӯлина ё ресмони оддӣ кӯк мезананд, баъд гирди онро бо чоки ҳамвор ё юрма дурусту хушрӯ медӯзанд. Матоъро ба болои плёнкаи паҳн карда, баъд ба болои он матои аппликатсияшударо гузошта, бо дарзмоли

Расми 21

Аппликатсия аз матои паимӣ (мӯина)

сахт натафсида дарзмол мекунанд. Плёнкаи нест шуда, қисми асосӣ ба матоъ мечаспад. Матоъҳои зичи аппликатишаванда, монанди драп, мохут, чинс, замш ва ғайраро аввал дар картон нақша мегиранд, баъд қолаб бурида, онро ба болои матои асосӣ гузошта, гирдашро қалам мекашанд. Қисмҳои аз мохут, замш, драп буридари бо асоси матоъ бо пирма ё марҷонҳо дӯхта пайвасти кардан ҳам мумкин аст.

Матоъхоро ба шаклҳои гуногун оварда, мувофиқ карда дӯхтан мумкин аст, ба монанди чилди болишт, сумка, сару либос, намояҳо ва ғайра. Барои кӯтоҳ ё дароз кардани доман, почома, шим, курта ва ғайраҳо ба матои асосӣ аппликатиш медӯзанд ё мечаспонанд.

Супориш ва кори амалии № 18

1. Қоидаҳои гигиенӣ ва техникаи бехатарӣро ҳангоми кор бо асбобҳо риоя кунед.

2. Намуди қисмҳои асосиро интихоб кунед, рангашро

10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

4. Корро – матои асоси аппликатсия ва матои бо қоғаз мечаспидагиرو байни худ тақсим кунед.

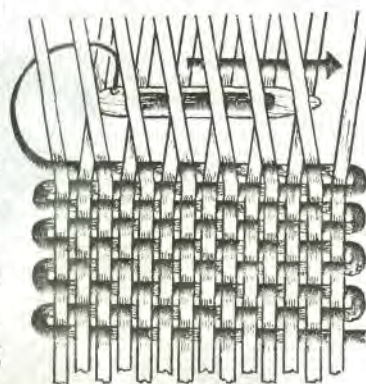
Эзоҳ: Аппликатсияро ба болои нусхаи қоғазӣ гузошта, ҳар як қисмро ду маротиба як хел нусха бардоред. Ҳар як қисми нусхаи дуҷумро бурида, ба он матоъҳои рангашон мувофиқро бо ширеш мечаспонем. Баъд онҳоро бо қайчӣ босифат бурида, ба ҷои нусхаи яқум мегузорем.

Нусхаи дуҷумро аз нусхаи яқум тавассути қоғазӣ нусхабардорӣ нусхабардорӣ кардан мукин аст. Ҳар як қисми нусхаи дуҷумро бурида, матоъро ба пушти он чаппа мечаспонем. Дар вақти часпондани қисмҳо тарафи росташон намоён мешавад.

Бофтани матоъҳо

Матоъҳои абрешимӣ, пашмӣ ва пахтагин бо усулҳои сачоқӣ, абрағӣ ва атласӣ ё сатинӣ бофта мешаванд.

Бофиши сачоқӣ. Ин бофиш дар тарафи рост ва чап як хел мебошад. Барои ҳосил кардани ин бофиш ду ремзак лозим аст. Ду ришта – пуд ва тор бо ҳам бофта мешаванд. Ин бофиш васеъ истифода бурда мешавад. Титшавии он назар ба бофиши астарӣ ва сатинӣ кам мебошад, чунки дар ин бофиш охири пуд ва тор бо ҳам кам бофта мешавад. Бо ин усул матоъҳои пахтагин – батис, чит, медапалан, маркизет ва ғайраҳо бофта мешаванд.

Расми 24
Бофиши сачоқӣ

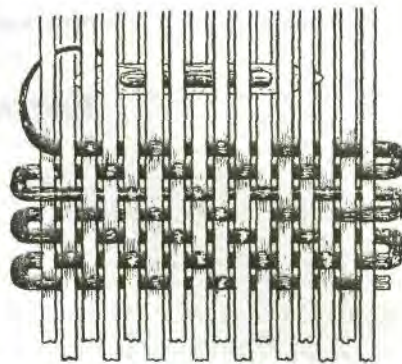
Бофиши абрағӣ. Ин бофиш дар матоъ одатан аз чап ба поён ва аз боло ба тарафи рост чун рахҳои қачи уреб сурат мегирад.

Бофиши абрағӣ дар матоъҳои пахтагин, ба монанди

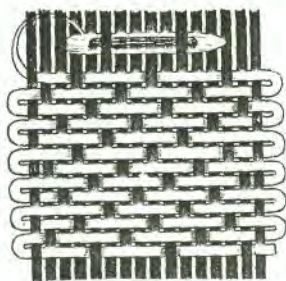
лас, бумази, трико, кашмирӣ, шотландӣ ва ғайраҳо ҳам истифода мешавад. Дар матоъҳои пашмӣ – кашмирӣ, костар, шевлат, драп ва ғайра, абрешимӣ – атлас, радоли ва ғайра ҳам бофиши абрагиро истифода мебаранд.

Бофиши атласӣ ё сатинӣ.

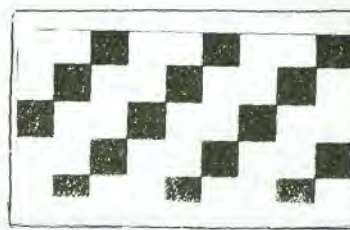
Дар бофиши сатинӣ рӯи матоъ хамвор ва чилдор мебошад. Барои ҳосил кардани бофиши сатинӣ ё атласӣ аз 5 то 12 ремизак лозим аст. Атлас, силон, сатин ва ғайраро бо ин усул мебофанд.

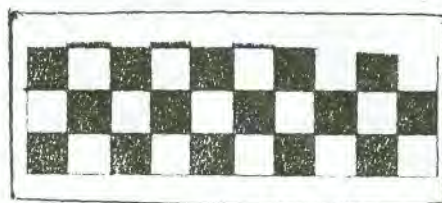
Расми 25
Бофиши абрагӣ

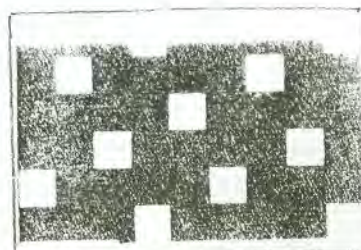
Расми 26
Бофиши атласӣ
ё сатинӣ

Расми 27
Бофиши сачоқӣ

Расми 28
Бофиши абрагӣ

Расми 29
Бофиши атласӣ

Кори амалии № 19

Бофтани матоъ

Таҷҳизот: коғаз, ширеш, қайчӣ, чадвал.

1. Қоидаҳои санитарияю гигиенӣ ва техникаи бехатариро дар вақти кор бо таҷҳизоти зарурӣ риоя кунед.

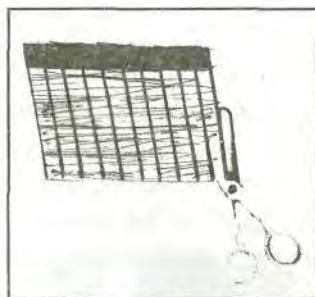
2. Ба бригадаҳо ҷудо шуда, коллективона як намуди бофишро иҷро кунед, шакл ва ҳолати коғазро муайян намоед. Нақшаи корӣ тартиб диҳед, корро байни худ тақсим кунед.

3. Интихоби коғаз: ду хел коғазӣ ранга – яқум барои тор, дуюм барои пуд.

4. Ба ҳар як коғаз аз тарафи чапаш хат кашед, васеъгашро ба ягон андоза муайян – 0,5 – 1 см ё 1,5 см карда, хат кашед.

5. Барои риштаи тор ҳамаи коғазхоро бо шакли росткунҷаи дароз буред.

6. Ба коғазе, ки андозаи риштаи пудро муайян

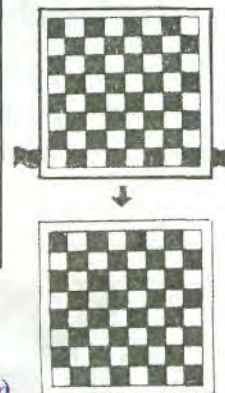
Расми 30

Коғазе, ки риштаи пудро муайян мекунад

Расми 31

Коғазе, ки риштаи торро муайян мекунад

Расми 32

Бофиши пурраи сачоқӣ

мекунад, аз тарафи чапаш нишона кунед ва ҳар нишонро аз охири коғаз 2 см монда буред.

7.Баъд якто-якто байни тору пуд шумораи риштаҳои муайянро мегузоранд.

8.Риштакоғазро, ки шумораи бофиш муайян кард, бо ширеш пайваст кунед. Баъд риштаи пудро даст гирифта, коғазии риштаи торро аз мобайни риштаи пуд бо шумораи муайян гузаронед.

Бо ҳамин тарз ҳамаи риштаҳои тор ва пудро шуморида бофед.

Фикр кун, ҷавоб деҳ, иҷро кун

- 1.Боэҳтиёт, сарфакорона истифода бурдани маҳсулот чӣ маъно дорад?
- 2.Барои кор кадом маҳсулот ва таҷҳизоти заруриро мегиред?
- 3.Истифодаи оқилонаи маҳсулотро чӣ хел мефаҳмед?
- 4.Оё шумораи бофишҳои додасударо зиёд кардан мумкин аст ё не?
- 5.Барои кор чанд намуди коғазии рангаро интихоб мекунад?
- 6.Аввал кадом риштаи бофишро ба назар мегиред, тор ё пудро?
- 7.Риштаи торро чӣ хел гузаронидан лозим аст, ки шакли бофиш вайрон нашавад?
- 8.Росткунҷаҳои дарозро чӣ хел тез ва дуруст буридан мумкин аст?
- 9.Оё коғазро, ки риштаи пудро нишон медиҳад, то охир буридан лозим аст?
- 10.Коғазро, ки риштаи пудро нишон медиҳад, муайян кунед.

§ 16. Кор бо мошини дарздӯзии пойӣ

Мошини дарздӯзӣ ба се гурӯҳ чудо мешавад.

Дар рӯзгор:

1. Дастӣ

2. Пойӣ

3. Барқӣ

Дар истеҳсолот:

1. Нимавтоматӣ

2. Автоматӣ

3. Махсус барои як намуди амалиёт.

Мошини дарздӯзии пойӣ вақти дӯхтро кам ва дасти дӯзандаро аз чархи гардона озод мекунад, ки ин ба беҳшавии шароити кор, баландшавии сифат ва афзоиши истеҳсоли масолах мадад мерасонад.

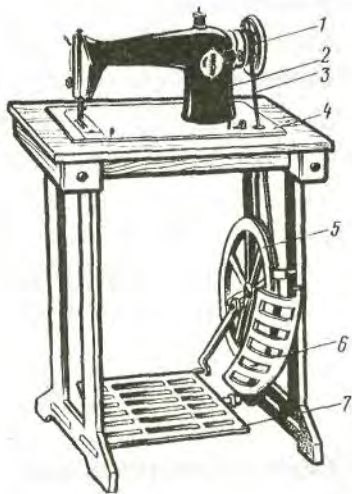
Дар вақти кор қоидаҳои санитарии гигиенӣ ва техникаи беҳатарӣ, талабот ба қоидаҳои дӯзиш барои мошини дарздӯзии дастиро, ки дар синфи 5 омӯхта будед, риоя кардан лозим аст. Бо қисмҳои мошини дарздӯзии пойӣ шинос мешавем.

Педал он аст, ки дӯзанда бо ҳаракати пой ба ҳаракат мебарорад. Он бо ёрии шатун чархи гардонро давр мезанонад. Дар чарх чӯяк мавҷуд аст, ки ба он тасмаи чархгардонро мегузаронанд.

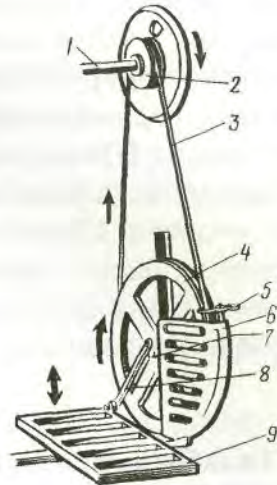
Тасма чархи ҳаракатдиҳандаро бо гардона, ки дар чархи асосӣ ҷойгир аст, пайваст мекунад. Чархи асосӣ қисмҳои кории мошин, сӯзан, механизми матоъгузарон, ресмонкашак ва мокуро ба ҳаракат мебарорад. Ба пеши чархи ҳаракатдиҳанда барои беҳатарии кор сипар мегузоранд. Баъд аз тамои кардани кор тасмаро аз чарх гирифта мондан лозим аст.

Дар вақти кор бо мошини дарздӯзии пойӣ ҳамаи қоида ва талаботи кор, ташкили ҷои кор барои мошини дарздӯзии дастиро риоя бояд кард.

Барои дуруст кор кардани мошин, сабук ҳаракат кардани механизмҳои он ва рост будани дарзҳо онро

Расми 33
 Мошини дарздӯзи пойӣ
 1 – чархи гардона
 2 – тана
 3 – тасма
 4 – асос
 5 – чархи ҳаракатдиҳанда
 6 – сипарча
 7 – педал

Расми 34
 Ҳаракатовари поякии мошини
 дарздӯзӣ
 1 – чархи асосӣ
 2 – шиви чархи гардона
 3 – тасма
 4 – чархи ҳаракатдиҳанда
 5 – тасмагардон
 6 – сипарча
 7 – кривошип (танзимаи
 ҳаракат)
 8 – шатун
 9 – педал

Расми 35
 Кор бо мошини дарздӯзи пойӣ

мунтазам тоза ва равған кардан лозим аст. Сӯзан ва ресмонро вобаста ба навъи матоъ интихоб бояд кард. Агар интихоб нодуруст бошад, боиси шикастани сӯзан, канда шудани ресмон, вайрон шудани дарз ва дигар нуксонҳо мегардад. Шикастан ва қач шудани сӯзан дар вақти нодуруст истифодабарии даст, тазйикдиханда ё гардона рух медиҳад. Сӯзан ва сӯрохии сӯзангузорак бояд мавқеи дурустро ишғол кунанд. Ҳодисаи сӯзаншиканӣ хангоми бо сӯзани борик дӯхтани матои гафс, дар аснои чокдӯзӣ ба тарафи худ кашидани матоъ рух медиҳад.

Талаботи санитарии гигиенӣ ва қоидаҳои техникаи бехатарӣ дар вақти кор бо мошини дарздӯзии пойӣ

Пеш аз он ки бо мошини дарздӯзии пойӣ ба кор сар кунем, аввал дуруст бо пой ҳаракатдиҳиро ёд гирифтани лозим аст. Педалро ҳамвор ва гардонро ба тарафи худ ҳаракат кунондан, ба ҳолати дасту пой аҳамият додан лозим аст. Тасмаро дар вақти кор нагузаронед. Дар вақти ресмонро ба сӯзан гузаронидан пойро аз педал гиред.

Машқ дар мошини дарздӯзии пойӣ:

1. Пойро ба педал ин тавр гузоштан лозим аст. Пойи рост бояд аз пой чап камтар пештар истад.

2. Гардонро ба тарафи худ ҳаракат диҳед ва педалро бо пой ба ҳаракат дароред. Педалро ором зер карда, аввал бо як пой, баъд бо пойи дигар ба ҳаракат дароред.

3. Дастро ба болои платформаи мошин гузоред. Барои аз кор боздоштани мошин пойро аз педал гиред ва бо дасти рост гардонро боздоред. Ҳолати даст бояд қатшуда бошад.

Машқро якчанд бор такрор кунед.

Дар вақти машқ мошини дарздӯзӣ дар ҳолати корӣ бошад, ба тағи тазйикдиханда матоъро дуқабата карда гузоред ва машқро бе гузаронидани ришта давом диҳед. Аввал бо педал ба ҳаракат даровардани мошинро ёд

гирифта, сипас риштаро гузаронида, дар мошини дарздӯзӣ корро сар кунед.

Калимаҳои **педал, гардона, тасмаи ба ҳаракатоваранда, чархи асосиро** дар хотир нигоҳ доред.

Савол ва супориш

1. Рӯшноӣ аз кадом тараф бояд афтад?
2. Дар вақти кор бо мошини дарздӯзӣ тарзи дар курсӣ дуруст нишастанро нишон диҳед. Ҳолати дасту пой бояд чӣ хел бошад?
3. Агар гардона гоҳе ба як тараф ва гоҳ ба тарафи дигар ҳаракат кунад, чӣ ҳодиса рух медиҳад?

Ба кор омода сохтани мошини дарздӯзӣ

Дар вақти мошини дарздӯзиро ба кор даровардан дар рӯи платформаи мошин бояд ҳеч чиз набошад. Ҳамаи асбобҳоро баъди истифода бурдан мувофиқи қоида ва талаботи кор дар куттиҳо ё халтачаҳои махсус ҷой кунед.

Дар вақти мошини дарздӯзиро ба кор омода кардан ҳамаи қисмҳои қориаширо аз назар гузаронед. Онҳо бояд дар ҳолати қорӣ бошанд ва сӯзани мошинро ба риштаҳои дарздӯзӣ мувофиқ интиҳоб кардан лозим аст. Сӯзанро ба мошин гузоред, риштаро дар найча печонед, риштаи болоӣ ва поёниро дар ҷояш гузоред.

Интиҳоби сӯзан ва ришта ба ғафсии матоъ ва маснуоти дӯзандагӣ вобаста аст.

Вобаста ба рақамҳо сӯроҳии сӯзан ҳар хел мешавад. Барои матои ғафс сӯзани борик гузоштан мумкин нест, чунки сӯзан дар ин ҳолат мешиканад. Барои матои борик сӯзани ғафс мондан мумкин нест, чунки дар ҷои дарз сӯроҳи сӯзан боқӣ мемонад ва дарз безеб мешавад.

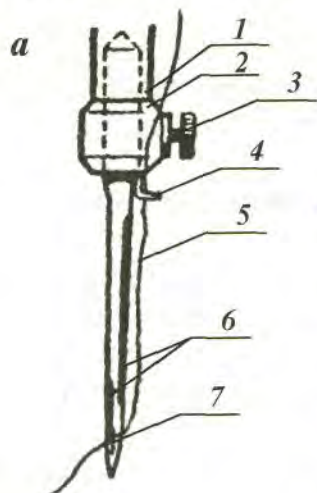
Вобаста ба тарзи дӯхтан сӯзанҳо чанд намуд мешаванд:

дароз ва кӯтоҳ, ғафс ва борик, рост ва қач (барои дӯзиши махсус).

Соҳти сӯзани рост дар расм нишон дода шудааст. Он аз қолбаи сӯзан, ки як тарафаш рости суфта ва тарафи дигараш барҷаста (ба он рақами сӯзанро мегузоранд) аст, иборат мебошад. Хизмати қолба аз он иборат аст, ки сӯзанро ба сӯзангузорак дохил намуда, бо винти

Расми 36
Намудҳои сӯзани
мошини дарздӯзӣ

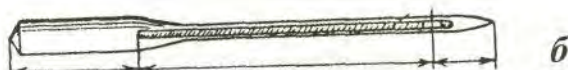
Расми 37

a – гузоштани сӯзани мошин:

- 1 – сӯзангузорак
- 2 – сӯзандорак
- 3 – винт
- 4 – риштагузорак
- 5 – ришта
- 6 – ҷӯяки кӯтоҳ
- 7 – сӯроҳӣ

б – ҷӯяки дароз

в – ҷӯяки кӯтоҳ ва сӯроҳӣ

саракдори дастаки тазйикдиханда маҳкам мекунад.

Кутри колбаи сӯзан аз кутри найчаи сӯзан калон аст. Бар қади найча дуто чӯяк мегузарад. Аз тарафи барҷастаи колба чӯяки дароз ва аз тарафи суфтаи найча чӯяки кӯтоҳ мавҷуд аст. Дар вақти дӯхтан чӯякҳо риштаро аз хӯрдашавӣ нигоҳ медоранд.

Нӯги тези сӯзан вазифаи дохилшавӣ ба матоъро иҷро мекунад ва он қисми кории сӯзан мебошад. Он барои гузаронидани ришта сӯроҳӣ дорад.

Интихоби сӯзан: барои он ки кӯк дурусту зебо бошад, сӯзанро дуруст интихоб кардан лозим аст.

Сӯзанҳои мошин аз рӯи рақамҳо фарқ мекунанд, аз 75 то 150 рақам дорад. Рақами он ҳар қадар калон бошад, сӯзан ҳамон қадар ғафс мешавад. Интихоби сӯзан ба ришта ва матои интихобшуда вобаста аст.

Ҷадвали 10

Интихоби сӯзан ва ришта

№	Матоъ	Рақами сӯзанҳо	Рақами ришта	
			пахтагӣ	абрешигӣ
1.	Матои борики абрешигӣ, шифон, креплешин	75 – 65	–	65 – 75
2.	Чит, сунъӣ, абрешигӣ	90 – 85	80 – 90	–
3.	Матоҳои ғафси пахтагини куртаворӣ	85 – 90	40 – 60	–
4.	Матоҳои пашмии нафиси куртаворӣ	90 – 110	40 – 50	–
5.	Матоҳои пашмии ғафс ва костюмворӣ	120	30 – 40	–
6.	Матоҳои ғафси пашмӣ барои палто	120 – 150	30 – 40	–

Дар вақти интихоби сӯзан ба сифати он аҳамият додан лозим аст. Нӯги сӯзан бояд рост ва тез, чӯякҳо ва гӯшакаш суфта бошад, чунки ҷои ноҳамвораи сифати риштаро паст ва онро канда мекунад.

Савол ва супориш

1. Қисмҳои сӯзани мошини дарздӯзиро гӯед ва нишон диҳед.
2. Сӯзани мошин аз сӯзани дастидӯзӣ чӣ фарқ дорад? Чаро риштаро дар сӯзани дастидӯзанда дар ақибаш ва дар сӯзани мошин дар нӯгаш мегузaronанд?
3. Қисми қорӣи сӯзани мошинро гӯед, он кадом қорро иҷро мекунад?
4. Интиҳоби сӯзан ба чӣ вобаста аст?
5. Сифати сӯзан чӣ хел муайян карда мешавад?

Фикр кун, ҷавоб деҳ, иҷро кун

Ду-се намуди сӯзанро ба дастатон гирифта муқоиса кунед, сифати онро муайян намоед ва гӯед, ки ба он кадом риштаро интиҳоб мекунед.

Муайян кунед, ки баъди азназаргузаронӣ ва интиҳоби сӯзану ришта, аъзои бригадai қорӣ ба сифати қоратон чӣ хел баҳо доданд. Зарбулмасали доир ба сӯзан ва риштаро гӯед.

Гузоштани сӯзан ба сӯзандорак

Машқ қардани гузориши сӯзани мошин

1. Сӯзангузоракро ба ҳолати аз ҳама баландаш мегузorem.
2. Винти сӯзандоракро он қадар маҳкам намекунем.
3. Сӯзанро дар сӯзандорак ба воситаи сӯзангузорак то охир дохил кунед.
4. Чӯяки дарози сӯзан аз тарафи риштагузаронӣ бошад.
5. Винти сӯзандоракро маҳкам кунед.
6. Санҷед, ки сӯзан ба сӯроҳии пластинкаи сӯзангузорак озод дохил шавад ва ба моқу дар намонад. Барои ин сӯзанро аз поин ба боло дохил қардан лозим аст.
7. Ришта боло ва поёнро гузored.

8. Сифати кӯкро санҷед. Гузориши дурусти сӯзан барои кори мӯътадили мошин аҳамияти калон дорад.

Ҷадвали 11

Носозӣ дар вақти кор бо мошини дарздӯзӣ ва сабабҳои нуқсони сӯзан ва гузориши он

№	Нуқсони сӯзан ва гузориши он	Носозӣ дар кори мошини дарздӯзӣ
1.	Сӯзани қатшуда	Шикастани сӯзан, кандашавии ришта ва қадами кӯк
2.	Сӯзани кунд	Халқапартоии кӯк, кандашавии ришта матоъ
3.	Нодуруст гузоштани сӯзан бо ҷӯяки кӯтоҳ аз тарафи ришта-гузаронӣ	Набаромадани кӯк, кандашавии ришта
4.	Сӯзанро пурра дохил накардан	Шикастани сӯзан, номунтазамии кӯк

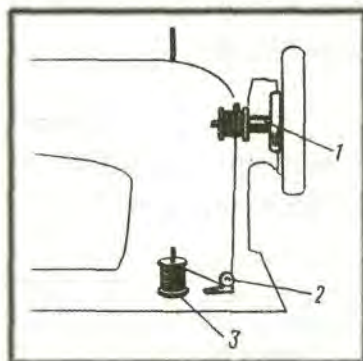
Савол ва супориш

1. Роҳи дуруст гузоштани сӯзанро гӯед.
2. Номи он қисми мошинро, ки сӯзан мегузоранд, гӯед.
3. Риштаро аз кадом тараф ба сӯзан мегузаронанд?
4. Ҷӯяки дарози сӯзан дар вақти гузоштан ба кадом тараф бояд нигоҳ кунад?

Ин калимаҳоро ба хотир дор: **колбаи сӯзан, ҷӯяки дароз ва ҷӯяки кӯтоҳи найчаи сӯзан, сӯроҳии сӯзан.**

Риштапечонак

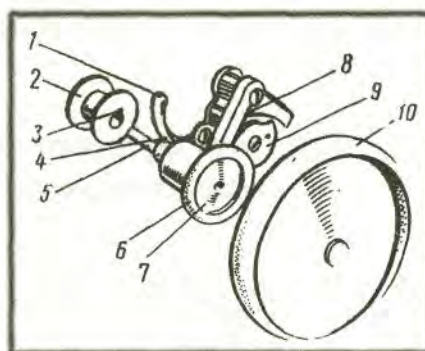
Барои ба найча печондани ришта дар мошини дарздӯзӣ механизмҳои махсус: риштапечонак ва риштатарангкунак мавҷуданд. Риштапечонак (1) дар дастаи мошин, дар назди гардона ҷойгир аст.

Расми 38

Воситаҳои ба найча печонидани ришта:

- 1 – риштапечонак
- 2 – риштатарангкунак
- 3 – меҳвари ғалтак

Расми 39

Сохти найчаи риштапечонак:

- 1 – забонаки фишордиҳанда,
- 2 – найча, 3 – шикофи найча,
- 4 – пайвандак, 5 – меҳвар,
- 6 – чархи резинӣ, 7 – сӯрохи найчаи риштапечонак,
- 8 – фишанг, 9 – забонак, 10 – ғардона

Риштатарангкунак (2) дар платформаи мошин ҷойгир карда шудааст. Риштапуркунак ин меҳварест (5), ки ба он втулка гузошта шудааст. Дар тарафи рости меҳвар чархи доирашакл (7) мавҷуд аст, ба гирди он чархи резинӣ (6) гузошта шудааст. Дар кунҷи чап пайвандак мавҷуд аст. Пайвандак ба фишанг (8) васл карда шудааст. Барои ба ҳолати зарурӣ маҳкам кардани меҳвар забонак (9) мавҷуд аст. Барои ҳамвор печонидани ришта забонакро (1) истифода мебаранд.

Риштатарангкунак аз ду шайбаи тарангкунанда, ки ба платформа маҳкам карда шудааст ва меҳвар барои ғалтак иборат аст.

Супориш

Расми найчаи риштапечонакро аз назар гузаронед ва қисмҳои онро дар мошини дарздӯзӣ нишон диҳед.

Машқи риштапечониरो дар синфи 5-ум иҷро карда будед, қоидаҳояшро медонед. Барои хотиррасон шудан риштаро дар найчаи риштапечонӣ ба моку печонед. Дар вақти чокдӯзӣ воситаи ёрирасон – чадвали худуддорро истифода бурдан аҳамияти калон дорад. Он вақтро сарфа мекунад ва миқдори маснуот зиёд мешавад.

Дарзи мошини дарздӯзӣ

Дар вақти дӯхтани либосҳо дарзҳои пайвасткунандаро истифода мебаранд. Дарзҳо якчанд хел мешаванд. Ҳоло бо намудҳои он – дарзи дукарата, дарзи бахиядӯзӣ, дарзи қаткунӣ, дарзи кушод ва дарзи ноаён шинос мешавем, ки аз ҷумлаи дарзҳои зарурӣ мебошанд.

Кори амалии № 20

Иҷрои намунавии дарзи дукарата

Таҷҳизот: куттии қорӣ, чор намуди матои андозаашон 10x10 см.

Рафти қор:

1. Намунаро тайёр кардан: порчаҳои пайвастшавандаро бо тарафҳои чапашон рӯ ба ҳамдигар монда, дастӣ кӯк занед.

2. Дӯхтани порчаҳо (расми 40 а). Онро дар мошини дӯхта, пас кӯки дасти онро канда, масофаи ҷои чокро ба ду тараф қат карда, дарзмол кунед. Ин намунаро ба тарафи чапаш гузошта, баъд боз дӯзед (расми 40 б).

3. Порчаҳоро дӯхта, кӯкҳоро канда, ҷои кӯкҳоро дарзмол кунед. Баъд гирди намунаи чоки дукаратаро бо қайчӣ буред.